UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

FACULTATEA DE DREPT

DEPARTAMENTUL DREPT PROCEDURAL

Cu titlu de manuscris

C.Z.U. 347.922(043.2)

BOTNARI VEACESLAV

ASIGURAREA ACȚIUNII CIVILE

Specialitatea 553.03 – DREPT PROCESUAL CIVIL

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Drept Procedural, Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova

Autor

Botnari Veaceslav

Conducător de doctorat

Belei Elena, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Referenți Oficiali:

1. STOICA Constantin Adrian, doctor în drept, profesor universitar, Universitatea "Ovidius" Constanța, România
2. HURUBĂ Eugen, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade" din Tîrgu Mureș, România

Componența Consiliului Științific Specializat

1. COJOCARU Violeta, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. BĂIEȘU Sergiu, secretar științific, doctor în drept, profesor universitar
3. SADOVEI Nicolae, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
4. BOIȘTEANU Eduard, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar
5. CREȚU Vasile, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc la data de 28 martie 2024 ora 11.30 În ședința Consiliului Științific Specializat D553.03-23-76 din cadrul Universității de Stat din Moldova, pe adresa mun. Chișinău, str. M. Kogîlniceanu 67, bir.119.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC.

Rezumatul a fost expediat la _____ februarie 2024.

Secretar Științific al Consiliul Științific Specializat
Băieșu Sergiu, dr., prof. univ. _____

Conducător de doctorat
Belei Elena, dr.,conf.univ. _____

Autor
Botnari Veaceslav _____

© Botnari Veaceslav, 2024

CUPRINS

Repere conceptuale ale cercetării …… 4

Conținutul tezei…… 8

Capitolul I - Considerațiuni generale privind asigurarea acțiunii civile ……. 8

Capitolul II - Măsuri de asigurare a acțiunii și deosebirea lor de alte instituții juridice ……. 11

Capitolul III - Procedura asigurării acțiunii civile …… 15

Capitolul IV - Mijloace de apărare a părții afectate de măsurile de asigurare . 18

Concluzii generale și recomandări……... 23

Bibliografie…….. 28

Lista publicațiilor autorului la tema tezei …… 31

Adnotare …….. 33

Аннотация …….. 34

Annotation ……... 35

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate.

Instanțele judecătorești și magistrații au avut întotdeauna un rol deosebit în apărarea drepturilor omului. Totuși, puterea magistratului nu este una nelimitată, iar debitorii de rea-credință devin tot mai inventivi în identificarea diverselor metode și tertipuri pentru a eluda de la obligațiile pe care le au sau pe care, în mod previzibil, le vor avea. În acest fel, apărarea drepturilor subiective, chiar și realizată pe cale judecătorească nu întotdeauna poate garanta repunerea efectivă în dreptul lezat și înfăptuirea justiției în deplinul sens al cuvântului. Astfel, în condițiile unei constante mișcări de globalizare, liberalizării deplasării persoanei, serviciilor și bunurilor nu doar în cadrul unei comunități, dar și la nivel internațional, sarcina justiției de a repune efectiv în drepturi persoana devine tot mai dificilă fără instrumente specifice și pasibile de a fi utilizate imediat pentru a ține pasul vieții tot mai rapide a secolului XXI.

Unul dintre aceste instrumente, puse la dispoziția justițiabilului pentru a face posibilă repunerea sa în drepturi, este asigurarea acțiunii civile. Această instituție juridică are menirea de a introduce un status *quo* asupra unui anumit patrimoniu sau bunuri, care, de regulă, aparțin debitorului-pârât și care ar putea fi irosite de un debitor de rea-credință în dauna creditorului său atunci când acesta este proactiv în apărarea drepturilor sale și ”îl amenință” pe debitor cu executarea silită a obligațiilor.

Simplitatea aparentă a sarcinii acestui instrument juridic este, însă, marcată de o serie de pietre subacvatice care împiedică justițiabilii să ancoreze în siguranță pe tărâmul justiției. În acest sens, este de menționat că aplicarea măsurilor de asigurare reprezintă o ingerință în viața și drepturile potențialului debitor, astfel încât aplicarea lor trebuie realizată cu o deosebită atenție pentru ca scopul nobil de a apăra creditorul să nu se transforme într-o sancțiune nejustificată pentru debitor. Concomitent, nu trebuie să ignorăm și ipoteza unui creditor de rea-credință care simulează gravitatea situației pentru a dăuna debitorului și a obține un anumit avantaj. O asemenea ipoteză trebuie tratată cu toată seriozitatea, iar legea trebuie să creeze mecanisme suficiente pentru a se convinge că forța coercitivă a statului nu este aplicată abuziv. Astfel, putem lesne observa că judecătorul, în calitatea sa de observator independent față de litigiul transmis spre examinare, este constrâns, pe de o parte, de ipoteza unui debitor de rea-credință, iar, pe de altă parte, de riscul de a se implica în drepturile pârâtului fără o justificare suficientă, toate acestea sub presiunea nemiloasă a timpului impus prin reglementări rigide și care poate fi un factor crucial în eficacitatea măsurilor, dacă ele vor fi, totuși, necesare.

În continuarea ipotezei creditorului-reclamant de rea-credință, lansată mai sus, legea trebuie să permită potențialului debitor-pârât să își poată repara prejudiciile cauzate prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii, dacă va avea câștig de cauză. Această ipoteză poate și chiar trebuie să aibă în considerație un reclamant insolvabil sau cu active reduse. În acest caz, prejudiciile cauzate pârâtului nu vor mai putea fi recuperate de la reclamant, perspectivă care complică și mai mult sarcina celor implicați, cu precădere a instanței de judecată.

Situațiile prezentate denotă atât importanța, cât și complexitatea care se ascunde în spatele unor reglementări relativ sumare a acestui instrument juridic, care, deși este consacrat normativ o perioadă suficientă de timp, așa și nu a găsit o aplicare practică deplină a tuturor posibilităților legal instituite.

Într-o altă perspectivă trebuie avut în vedere că situațiile aduse de justițiabili în fața instanței pot fi deosebit de diverse și complexe, astfel încât și măsurile pe care le poate dispune instanța, pentru a se asigura că eventuala hotărâre judecătorească va putea fi efectiv executată, trebuie să fie suficient de variate pentru a satisface necesitățile justițiabililor în particular și a justiției în general. În acest sens, legiuitorul, pe de o parte, a propus judecătorului și celor interesați o serie de măsuri pe care le pot utiliza pentru a se asigura de posibilitatea repunerii efective în drepturile sale, însă, pe de altă parte, a lăsat deschisă posibilitatea pentru a fi aplicate și oricare alte măsuri care să corespundă exigențelor legii. Astfel, participantul interesat, pe de o parte, este liber să dea frâu imaginației și să solicite orice măsură care va asigura scopul propus, iar instanței, pe de altă parte, îi revine rolul de a examina și decide asupra legalității și oportunității unei asemenea solicitări, fiind ținut să decidă, practic, imediat dacă va satisface doleanța creditorului-reclamant și va limita pârâtul sau, din contra, nu va aplica măsura solicitată, mizând pe buna-credința pârâtului.

În special, statele dreptului comun au o gamă variată de măsuri asiguratorii pe care le aplică. În contrast, statele care aplică dreptul continental și, în particular, instanțele naționale sunt relativ reticente în diversificarea măsurilor de asigurare pe care le aplică, limitându-se la un set îngust, dar verificat în timp de măsuri asiguratorii, chiar dacă acestea nu corespund nici scopului și nici nu subscriu definițiilor legale. În prezentul studiu sunt elucidate cauzele acestei divergențe, precum și perspectivele viitoare cu privire la instituția asigurării acțiunii civile.

Scopul și obiectivele tezei

Scopul lucrării constă în cercetarea instituției asigurării acțiunii pentru a identifica sensul autentic al acesteia și al măsurilor de asigurare aplicabile în procesul civil precum și a etapelor de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii în vederea evidențierii disfuncționalităților existente,

reglementărilor inexacte, deficitare sau incomplete, precum și identificarea unor soluții viabile de interpretare sau intervenție legislativă ce ar putea fi puse în aplicare de legiuitor sau practicieni.

Scopul tezei nu este conturat de viziuni doar teoretice sau practice ci de simbioza metodelor științifice de abordare a temei alese în vederea dezvoltării cunoașterii teoretice pentru dezvoltarea științei dreptului, precum și soluții deopotrivă fundamentate științific și utile practic pentru dificultățile identificate.

În vederea atingerii scopului preconizat ne propunem următoarele **obiective**:

- analiza noțiunilor ”asigurarea acțiunii civile” și ”măsuri de asigurare a acțiunii civile” prin prisma legislației naționale și internaționale, precum și a abordărilor doctrinare pentru elucidarea terminologiei pentru stabilirea unor criterii clare de delimitare a noțiunilor asemănătoare și pentru clarificarea sensului autentic al noțiunilor din actele normative aplicabile instituției cercetate;

- elucidarea și dezvoltarea caracterelor juridice a instituției cercetate și a măsurilor de asigurare;

- identificarea și descrierea măsurilor de asigurare a acțiunii aplicabile în procesul civil;

- determinarea procedurii ce trebuie realizată de instanță și de participanți în vederea aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii;

- analiza mijloacelor de apărare a persoanelor afectate de măsurile de asigurare aplicate;

- identificarea dificultăților existente la aplicarea instituției asigurării acțiunii civile și elaborarea unor soluții interpretative sau legislative pentru depășirea acestora;

Ipoteza de cercetare. Studiul efectuat a avut ca fundament următoarele ipoteze de cercetare: asigurarea acțiunii civile reprezintă un instrument viabil și indispensabil pentru repunerea efectivă a reclamantului în dreptul pretins încălcat care se apără în procesul civil; aplicarea măsurilor de asigurare reprezintă o ingerință în drepturile persoanelor și în acest fel măsurile de asigurare a acțiunii trebuie aplicate doar la întrunirea unor condiții clare care să asigure un just echilibru între interesele tuturor celor implicați.

Sinteza metodologiei de cercetare științifică. La elaborarea tezei de doctorat au fost utilizate un ansamblu de metode, tehnici și procedee, precum: metoda logică (inclusiv, deducției și inducției), istorică, analitică, gramaticală, prospectivă, interviului, empirică și comparativ-juridică.

În procesul de elaborare a tezei au fost studiate: legile, lucrările doctrinare și actele judecătorești relevante. De asemenea, a fost supusă cercetării atât doctrina de specialitate în domeniul dreptului procesual civil, dedicată instituției cercetate, cât și doctrina aferentă altor

ramuri de drept, cum ar fi: dreptul privat roman și istoria dreptului pentru a identifica evoluția istorică a instituției cercetate. Este de menționat că a fost studiată atât doctrină autohtonă, cât și străină, cu precădere din România și Federația Rusă, dar și din sistemul de drept anglo-saxon – Marea Britanie și Statele Unite ale Americii.

Cu privire la suportul normativ, relatăm că au fost supuse examinării Constituția Republicii Moldova, Codul de Procedură Civilă al Republicii Moldova, Codul Administrativ al Republicii Moldova și alte legi care conțin reglementări referitoare la instituția asigurării acțiunii, precum și la alte instituții asemănătoare, de care s-a făcut distincție în prezenta lucrare. La fel, au fost examinate și sediile juridice ale asigurării acțiunii din alte state europene, precum și din dreptul anglo-saxon.

Cercetarea științifică a fost realizată și prin abordarea practicii judiciare, acumulate din experiența practică a autorului, din actele judecătorești publicate pe portalurile oficiale ale instanțelor judecătorești din Republica Moldova, precum și din discuțiile cu practicienii în domeniul dreptului (avocați, judecători, executori judecătorești, administratori autorizați, jurisconsulți). O amprentă semnificativă asupra prezentului studiu a fost evidențiată și de studierea practicii judiciare a statelor cu sistem de drept anglo-saxon, care se deosebește, în special, prin faptul că este ulterior utilizată în calitate de izvor de drept pentru examinarea altor cauze judiciare, dar și printr-o abordare îndrăzneață de soluționare a unor dileme practice care nu poate fi întâlnită în practica autohtonă.

O modalitate pragmatică a cercetării a fost materializată prin utilizarea de către autor a instituției cercetate în calitate de avocat. Această activitate a permis înțelegerea efectivă a modului de aplicare a tuturor elementelor constitutive a instituției cercetate, precum și perceperea modului de abordare a diferitor aspecte ale acestei instituții de către practicieni.

CONȚINUTUL TEZEI

Capitolul 1 - Consideraţiuni generale privind asigurarea acţiunii civile este dedicat analizei situației în domeniul asigurării acțiunii civile cu axarea pe câteva componente: examinarea în plan istoric, identificarea abordărilor doctrinare autohtone și străină, examinarea reglementărilor naționale, străine și internaționale, fiind urmată de identificarea și descrierea caracterelor juridice ale măsurilor de asigurare.

Subcapitolul 1.1. intitulat Repere conceptuale și istorice cu privire la instituția asigurării acțiunii civile face o scurtă incursiune istorică a asigurării acțiunii, fiind urmată de examinarea conceptului de asigurare a acțiunii în modul în care a fost abordat de doctrinarii Români, Ruși, autohtoni, SUA și Marea Britanie.

În acest sens s-a stabilit că instituția asigurării acțiunii civile are rădăcini adânci în istorie. Instituție asemănătoare asigurării acțiunii se regăsea și în dreptul roman, unde, în procesele privind apărarea dreptului asupra unui sclav sau alt drept decât proprietatea, părțile puteau să promită o anumită sumă de bani pe care o va plăti în cazul în care va pierde procesul.[1] Acest mijloc era ca o garanție a solvabilității participanților la proces și, chiar dacă este o modalitate care nu întrunește exigențele contemporane, de fapt, urmărește același scop – de a garanta solvabilitatea unui eventual debitor. În România, formele asigurării acțiunii au fost incluse în Codul Civil din 1865 sub forma sechestrului asigurator și judiciar (art.610-620)[2]. În același cod, prin Decretul nr.132 din 1952, au fost modificate art.581-582, fiind introdu-se Ordonanțele Președințiale, care se ofereau pentru *”păstrarea unui drept care s-ar păgubi prin întârziere, pentru prevenirea unei pagube iminente și care nu s-ar putea repara, precum și pentru înlăturarea piedicilor ce s-ar ivi cu prilejul unei executări.”*[3,4] În dreptul anglo-saxon, cu precădere în Marea Britanie, nu existau prevederi, dar nici practică judiciară în ceea ce privește aplicarea interdicțiilor de a dispune de bunuri până la examinarea cauzei. În ceea ce privește teritoriul Republicii Moldova, asigurarea acțiunii era prezentă în Codul de Procedură Civilă din 1964, care la art. 135 prevedea că *”Instanța sau judecătorul la cererea participanților la proces sau din oficiu poate dispune măsuri privind asigurarea acțiunii. Asigurarea acțiunii se permite în orice fază a procesului dacă neaplicarea măsurilor de asigurare poate îngreuna sau face imposibilă executarea hotărârii judecătoreşti.”*[5]

---

[1] JAKOTA, Mihai Vasile. Dreptul Roman. Vol. 1. Iași: Editura Fundației Chemarea, pag.125.
[2]Codul de Procedură Civilă al României din 1865, [citat 15.08.2017], disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/heztqnju/codul-de-procedura-civila-din-1865-al-romaniei/18
[3] CIUTACU Florin, Codul de procedură civilă Român adnotat, Ed. Sigma 2001, ISBN 973-8068-45-2, pag. 178
[4] BOROI, Gabriel, RĂDUCAN, Gabriela. Codul de procedură civilă (Adnotat). Bucureşti: AllBeck, 2000. ISBN 973-9435-90-4, pag. 176.
[5] Codul de procedură civilă al RSSM, Ed. Cartea Moldovenească, Chișinău, 1983.

Instituția asigurării acțiunii este cercetată în doctrina procesual civilă a oricărui stat. Deși conținutul definițiilor oferite pentru instituția cercetată diferă de la un stat la altul și, bineînțeles, de la un autor la altul, elementele esențiale ale acestei instituții se mențin.

Astfel, încă în 1957, I.Stoenescu și R. Hilsenrad, preocupându-se de asigurarea acțiunii, deși nu au oferit o definiție expresă instituției, au menționat că măsurile asiguratorii urmăresc ”*în cazul acțiunilor reale – evitarea dispariției sau degradarea bunului ce formează obiectul litigiului, iar în cazul acțiunilor personale – împiedicarea diminuării activului patrimonial al debitorului*”[6]. Această definiție, deși este incompletă pentru realitățile contemporane, definește cele mai importante componente ale instituției asigurării acțiunii civile. Aceeași definiție, cu mici adaptări de exprimare, este reiterată și peste 70 de ani în Drept Procesual Civil[7] de către autorii Gabriel Boroi și Mirela Stancu. Marele procedurist român Ioan Leș explică: asigurarea acțiunii civile reprezintă mijlocul pe care legiuitorul l-a pus la dispoziția reclamantului de bună-credință, prin care acesta poate să indisponibilizeze și conserve bunurile care formează obiectul litigiului pentru a preîntâmpina situațiile nefavorabile, precum cele în care în intervalul dintre promovarea acțiunii și executarea hotărârii este distrus bunul dobândit prin hotărâre sau s-a diminuat activul patrimonial al debitorului.[8]/[9] După mai bine de 20 de ani și după adoptarea noului Cod de Procedură Civilă în România, explicația oferită de același autor pentru asigurarea acțiunii a rămas neschimbată.[10] Cercetătorul Florea Măgureanu[11,12] explica că *”prin măsuri asigurătorii înțelegem posibilitatea recunoscută de lege reclamantului de a solicita instanței măsuri de indisponibilizare și conservare, de natură să împiedice pe pârât, în timpul procesului, să distrugă sau să înstrăineze bunul ce constituie obiectul litigiului sau activul patrimonial, când obiectul litigiului este o sumă de bani.”* Definițiile doctrinarilor români, citate *supra*, cu anumite diferențe de formulare, au fost

[6] STOENESCU Ilie, HILSENRAD Arthur, Proces civil în R.P.R., editura Ştiința, Bucureşti, 1957, citat de CIOBANU Viorel Mihai, Tratat teoretic și practic de procedură civilă. București: Național, 1997, vol. 2, pp. 60-61. ISBN 973-97574-1-3., pag. 61.

[7] BOROI Gabriel, STANCU Mirela, Drept Procesual Civil, ed. a 5-a, Ed. Hamangiu, 2020, ISBN 978-606-27-1428-4, pag.451

[8] LEŞ Ioan, Tratat de drept procesual civil, ed.2, Ed. AllBeck, 2002, ISBN-973-655-233-0, pag. 161

[9] LEŞ Ioan, Principii şi instituţii de drept procesual civil, volumul 1, Ed. Lumina Lex. 1998, ISBN 973-588-073-3, pag. 254

[10] LEȘ, Ioan, et al. Tratat de drept procesual civil. Vol. 2. Ed. a 2-a. București: Universul Juridic, 2020. ISBN 978-606-39-0723-4, pag. 271.

[11] MĂGUREANU Florea, Drept Procesual Român, vol.I, editura Lumina Lex, 1997, pag. 262.

[12] MĂGUREANU Florea, Drept Procesual Civil, Ediția IV, Ed. Allbeck 2001, ISBN: 973-655-114-8, pag. 229

împărtășite și de alți autori români, precum: Gabriel Homotescu[13], Constantin Crișu[14], Dragomir Eduard și Roxana Paliță[15], Răducan Gabriela[16] și Liviu-Narcis Pîrvu[17].

Doctrina Federației Ruse definește instituția asigurării acțiunii într-un mod similar cu cel expus mai sus, în aceste sens, cu mici variații sau expus diverși autori și cercetători ruși cum ar fi М.К. Треушников[18/19], М.С. Шакарян [20,] В.В. Ярков [21], Osokina G.[22], Власов А.А., ș.a.

Asigurarea acțiunii a fost definită cu diverse ocazii și de autorii autohtoni printre care Dorfman Ina[23], Macinskaia Vera, Adelina Bîcu[24], Novac Svetlana[25], Olga Pisarenco[26], Al. Prisac[27].Elena Belei[28] și Svetlana Filincova [29]ș.a.

Pornind de la opiniilor doctrinare referitor la definirea acestei instituții, în special cea a autorilor autohtoni Elena Belei și Svetlana Filincova[30], am formulat și propus spre utilizare o definiție mai cuprinzătoare potrivit căreia: *asigurarea acțiunii este instituția de drept procesual civil care constă dintr-o serie de măsuri silite temporare și urgente, ce pot fi aplicate de instanță, la cererea persoanei interesate, cu scopul de a asigura executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive.*

Pentru identificarea corectă și deplină a conținutului instituției asigurării acțiunii civile au fost supuse cercetării și prevederile legale care o reglementează, pentru aceasta fiind dedicat subcapitolul 1.2. din teză – Sediul juridic al instituției asigurării acțiunii civile și aspecte de drept

[13] HOMOTESCU Gabriel, Litigii Patrimoniale, Soluționarea pe calea arbitrajului, Ed. LuminaLex,2000, ISBN 973-588-128-4, pag. 81.
[14] CRIȘU Constantin, Ghidul Juristului ed.4, Ed. Juris Argessis, 2001, ISBN 973-99578-9-7, pag. 83.
[15] DRAGOMIR Eduard, Paliță Roxana, Drept procesual civil: sinteze pentru pregătirea examenului de admitere și definitivare în profesia de avocat, Ed. Nomina Lex, 2009, ISBN 978-973-88153-7-7, pag. 150-151.
[16] RĂDUCAN Gabriela, Drept Procesual Civil, Ed. AllBeck, 2005, ISBN 973-665-558-5, pag. 113.
[17] PÎRVU Liviu Narcis, Elemente de procedură civilă și contencios administrativ, Ed. Lumina Lex, 2003, ISBN 973-588-613-8, pag. 205-206
[18] Гражданский процесс, учебник 3-е изд., под ред. М.К. ТРЕУШНИКОВА, ООО. Городец, 2000, ISBN 078-5-906815-71-2, pag. 205.
[19] Ibidem, pag. 239.
[20] Гражданское процессуальное право, учебник, под ред. М.С. Шакарян, ООО. Из. Проспект, 2005, ISBN 5-482-0073-7, pag. 221.
[21] Гражданский процесс, учебник, отв. ред. проф. В.В. Ярков, ООО. Из. Бек 2000, ISBN 5-85639-264-7, pag. 253.
[22] ОСОКИНА Галина, Гражданский процесс, общая часть., Юристь 2004, ISBN 5-7975-0636-x, pag. 485.
[23] DORFMAN Ina, Drept procesual civil: (note de curs), Chișinău, 2003, ISBN 9975-9511-5-5, pag.85
[24] BÎCU Adelina, Drept Procesual Civil, partea generală, Chișinău, 2013, ISBN 978-9975-56-094-8, pag. 261.
[25] MACINSKAIA Vera., NOVAC Svetlana, Asigurarea acţiunii. în: Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile, coordonator Poalelungi Mihai, Cartier juridic, 2006, ISBN 978-9975-79-412-1, pag.140
[26] PISARENCO Olga, Drept procesual civil: (note de curs), Chișinău, 2012, ISBN 978-9975-45-180-2, pag.199
[27] PRISAC Alexandru, Drept Procesual Civil, Partea generală, Cartier, Chișinău, 2013, ISBN 978-973-664-653-9, pag. 307.
[28] Drept Procesual Civil. Partea Generală: Manual, coord. BELEI Elena, Chișinău, 2016, ISBN 978-9975-4072-9-8, pag. 278.
[29] FILINCOVA Svetlana, Belei Elena, Asigurarea acţiunii. În Manualul judecătorului pentru cauzele civile, coord. M.POALELUNGI, E.BELEI, I. SÎRCU, 2013, ISBN 978-9975-53-197-9, pag.164.
[30] Ibidem.

comparat. Printre actele normative care conțin reglementări referitor la instituția asigurării acțiunii sunt: Codul de Procedură Civilă al RM[31]; Codul Administrativ al RM[32]; Codul de executare[33]; Codul Civil al RM[34]; Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale nr. 161 din 12.07.2007; Legea cu privire la arbitraj nr.23 din 22.02.2008; Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional nr.24 din 22.02.2008; Legea privind protecția mărcilor nr.38 din 29.02.2008; ș.a.

Unul dintre obiectivele tezei a fost de a elucida și dezvolta caracterele juridice ale asigurării acțiunii civile. În acest sens subcapitolul 1.3. intitulat Natura și caracterele juridice ale asigurării acțiunii civile - a fost dedicat acestui aspect fiind stabilit că potrivit pct.1 a Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003 există patru particularități ale măsurilor de asigurare a acțiunii: 1. sunt urgente; 2. au un caracter temporar; 3. au drept scop apărarea drepturilor patrimoniale ale solicitantului[35]; 4. urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii. În teză a fost explicată corespunderea acestora cu natura juridică a instituției cercetate și în același timp am expus atitudinea critică față de formularea celui de-al treilea caracter, fiind argumentat că de fapt scopul măsurilor de asigurare este de a asigura posibilitatea executării efective a hotărârilor judecătorești. În conținutul aceluiași paragraf a fost pusă în discuție și susținută necesitatea acceptării unor caractere juridice suplimentare: 5. sunt obligatorii și executorii; 6. sunt aplicate în exclusivitate de către instanța de judecată; 7. sunt măsuri excepționale; 8. sunt accesorii în raport cu acțiunea principală.

Capitolul II - Măsuri de asigurare a acțiunii și deosebirea lor de alte instituții juridice

Instituția asigurării acțiunii, după cum am identificat în capitolul anterior, are drept scop garantarea executării unei hotărâri definitive într-o anumită cauză civilă. Hotărârea judecătorească și modul de executare a acesteia este condiționată de acțiunea civilă adusă în fața instanței, mai exact de obiectul acesteia. La fel, în capitolul precedent am identificat că măsurile de asigurare urmează să fie în concordanță cu obiectul acțiunii. În consecință, instanța va aplica diferite măsuri de asigurare a acțiunii sau o combinație din câteva măsuri de asigurare, în funcție de circumstanțele specifice ale unei cauze concrete, cu condiția ca acestea să corespundă obiectului acțiunii și să favorizeze atingerea scopului – garantarea executării efective a unei hotărâri definitive.

În acest fel intervine necesitatea identificării măsurilor de asigurare pe care justițiabilul le poate cere instanței pentru a se apăra de un debitor de rea-credință.

[31] Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225 din 30.05.2003.
[32] Codul Administrativ al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 116 din 19.07.2018
[33] Codul de Executare al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 443 din 24.12.2004
[34] Codul Civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.1107 din 06.06.2002
[35] Denumirea a fost păstrată așa cum este indicată în Hotărârea Plenului CSJ nr.32 din 24.10.2003

Legislația autohtonă prevede o serie de asemenea măsuri, dar în același timp din conținutul art.175 alin.2 CPC constatăm că legiuitorul nu a prevăzut exhaustiv și limitativ măsurile de asigurare a acțiunii ce pot fi solicitate de părți și, respectiv, aplicate de instanță. Din considerentele menționate, autorul a propus clasificarea măsurilor de asigurare în două mari categorii de măsuri de asigurare, în funcție de faptul dacă sunt sau nu prevăzute expres de lege: *a) numite* – care sunt prevăzute de lege și *b) nenumite* – care nu sunt prevăzute de lege. Pe seama acestei clasificări au fost structurate următoarele compartimente.

În Subcapitolul 2.1. – Măsuri numite de asigurare a acțiunii – au fost expuse și explicat măsurile de asigurare care rezultă din legislația națională, fiind astfel relevate și puse în discuție următoarele măsuri: aplicarea sechestrului pe bunurile sau pe sumele de bani ale pârâtului, inclusiv pe cele care se află la alte persoane, notarea acțiunii în registrele de publicitate în raport cu drepturile pârâtului, interzicerea pârâtului de a săvârși anumite acte, interzicerea altor persoane de a săvârși anumite acte în privința obiectului în litigiu, inclusiv transmiterea de bunuri către pârât sau îndeplinirea unor alte obligații față de el, suspendarea vânzării bunurilor sechestrate în cazul intentării unei acțiuni de ridicare a sechestrului de pe ele (radierea din actul de inventar), suspendarea urmăririi, întemeiată pe un document executoriu, contestat de către debitor pe cale judiciară, suspendarea executării actului administrativ individual contestat, numirea unui administrator provizoriu, ridicarea totală sau parțială a dreptului debitorului de a administra întreprinderea, punerea sub sechestru a bunurilor debitorului și corespondența lui comercială, suspendă urmăririle individuale ale creditorilor și executările silite asupra bunurilor debitorului, precum și curgerea prescripției dreptului de a cere executarea silită a creanțelor acestora contra debitorului, pune sub interdicție înstrăinarea de către debitor a bunurilor sale ori decide ca acestea să poată fi înstrăinate doar cu învoirea expresă a administratorului provizoriu, suspendarea curgerii dobânzilor, a majorărilor sau a penalităților de orice fel sau a oricăror alte cheltuieli aferente creanțelor născute anterior perioadei de observație, interdicția de a părăsi țara sau localitatea de reședință pentru o durată de cel mult 6 luni, interdicția de a răspândi informația contestată, aplicarea sechestrului pe tirajul care conține informația contestată, interdicția de a distruge înregistrările audio și video, interdicția împotriva pârâtului și/sau intermediarilor de a continua pretinsele încălcări ale dreptului vizat sau prezentarea unor garanții care să asigure despăgubirea reclamantului, sechestrarea sau confiscarea bunurilor presupuse că încalcă un drept prevăzut de prezenta lege, în scop de prevenire a introducerii sau răspândirii acestora în circuitul comercial, blocarea conturilor bancare, prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale.

O atenție deosebită a fost acordată măsurii de asigurare sub formă de sechestru care este cea mai des aplicată măsură de asigurare în instanțele naționale. În teză, dar și cu ocazia unor studii anterioare[36]/[37] s-a constatat că această măsură este adesea aplicată greșit și că de facto părțile și participanții la proces învederează acestei măsuri anumite efecte diferite decât cele care rezultă din lege. Astfel, a fost definit sechestru ca fiind *acea măsură de asigurare prin intermediul căreia bunurile vizate vor fi cercetate în natură de către executorul judecătoresc, care întocmește, în acest sens, un proces verbal[38], pe care, după caz, îl comunică autorității relevante pentru a fi supus notării în registrul de publicitate[39], iar ulterior bunurile respective vor fi transmise (lăsate) la păstrare debitorului sau creditorului sau unui terț (administrator) sau se dau la păstrare în baza unui contract de depozit*[40].

La fel au fost examinate și alte aspecte referitoare la aplicarea sechestrului sau a altor măsuri de asigurare și au fost identificate dificultățile de interpretare sau reglementări deficitare care au permis formularea unor recomandări pentru depășirea lor.

Subcapitolele 2.2 și 2.3 din teză s-au referit la măsurile nenumite de asigurare și la măsurile de asigurare aplicabile în alte state, respectiv.

În conținutul subcapitolului 2.2. au fost descrise 6 măsuri de asigurare care nu sunt expres reglementate de actele normative, dar a căror aplicare a fost întâlnită în practica judiciară autohtonă, cum ar fi: Obligarea părții de a îndeplini anumite acte. De exemplu, de a depozita bunurile în anumite condiții și/sau pe o anumită adresă, Interdicția de a părăsi țara sau localitatea, Obligarea de a nu crea obstacole, impedimente, Suspendarea contractului civil, Obligarea la reperfectarea unei licențe, Transmiterea provizorie a copiilor în grija unuia dintre părinți. Prin expunerea făcută în acest subparagraf, nu pretindem să epuizăm întreg subiectul. Atât părțile, cât și instanța, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei, pot considera de cuviință să aplice oricare dintre măsurile de asigurare pe care le-ar considera necesare în vederea asigurării executării unei hotărâri definitive, și, în acest sens, enumerarea făcută pe parcursul prezentului paragraf nu poate fi exhaustivă și definitivă. În același timp, alegerea măsurii de asigurare trebuie să fie condiționată atât de satisfacerea scopului, cât și de obiectul acțiunii.

[36] BOTNARI, Veaceslav. Sechestrul – reglementare insuficientă sau aplicare incorectă în practica judiciară procesual civilă. In: *Integrare prin cercetare si inovare.: Ştiinţe juridice şi economice*, 10-11 noiembrie 2021, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2021, pp. 356-358. ISBN 978-9975-158-56-5

[37] BOTNARI, Veaceslav. Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2015, nr. 8(88), pp. 81-89. ISSN 1814-3199.

[38] art. 115-118 Cod de Executare al Republicii Moldova.

[39] art. 115 alin. 9 Cod de Executare Republicii Moldova, dacă bunul este supus înregistrării de stat.

[40] art.1 567, 1537 Cod Civil și art. 120 Cod de Executare Republicii Moldova.

În subcapitolului 2.3. au fost scoase în evidență peste 50 de tipuri de măsuri asiguratorii din legislația sau practica judiciară a altor state precum România, Federația Rusă, Germania, India, Elveția, Muntenegru, SUA și Marea Britanie. Unele dintre acestea, cum ar fi România și Federația Rusă, Germania, Muntenegru au reglementat măsuri de asigurare a acțiunii civile similare cu cele ale Republicii Moldova. Altele cum ar fi, SUA și Marea Britanie operează cu măsuri de asigurare a acțiunii care pot fi considerate exotice pentru realitățile RM, de ex: interdicții, ordonanțe (1. privind reținerea, transmiterea spre păstrare, conservarea unor bunuri; 2. privind inspectarea/cercetarea unui bun; 3.privind efectuarea unui experiment pe/în sau cu bun; 4. privind vânzarea bunurilor perisabile; 5. pentru prelevarea de mostre dintr-un anumită proprietate; 6. privind achitarea veniturilor generate de un anumit bun până la soluționarea cauzei); ordin privind acordarea permisiunii unei anumite persoane de a avea acces într-un imobil pentru a executa o ordonanță; freezing order (privind interzicerea unei părți să deplaseze bunurile în afara jurisdicției curții; interzicerea părții să dispună de orice bunuri din sau din afara jurisdicției), ordin privind obligarea unei părți să comunice informație despre locul unde se află bunuri cu privire la care poate fi aplicată freezing order; ordin (search order) prin care obligă o parte să-i permită celeilalte părți accesul într-o clădire sau pe un teren pentru ca aceasta să poată colecta probele necesare[41]; ordin anterior depunerii acțiunii privind prezentarea actelor sau permisiunea de a inspecta un anumit bun[42]; ordin de plată a unor sume de bani; ordin privind plata unei sume de bani la contul curții sau prezentarea altor garanții echivalente în schimbul căreia acesta va primi cu titlu provizoriu bunul a cărui revendicare o cere; ordin în cauzele privind proprietatea intelectuală prin care persoana care încalcă dreptul poate să îi fie permisă continuarea acțiunilor sale cu condiția depunerii garanțiilor.

Acest exercițiu a permis să observăm diversitatea largă de măsuri asiguratorii pe care alte jurisdicții le acceptă în procesele civile și a servit drept sursă de inspirație pentru formularea unei recomandări de *lege ferenda* care să permită pârâților să ceară de la reclamanți garanții pentru

[41] Cu privire la această măsură autorul autohton Bîcu Adelina pe bună dreptate menționa că reprezintă niște veritabile percheziții, a se vedea Băcu A., Măsurile de asigurare în procesul civil englez, în International Scientific Conference "30 Years Of Economic Reforms In The Republic Of Moldova: Economic Progress Via Innovation And Competitiveness", Chișinău 2021, pag. 276.

[42] O modalitatea a acestei măsuri a fost aplicată în cauza Norwich Pharmacal Co v Customs and Excise Commissioners [1973] UKHL 6 (26 June 1973), [citat 10.02.2023] Disponibil http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1973/6.html în care reclamantul este o corporație farmaceutică din SUA care deține un brevet pentru un produs farmaceutic care se amestecă în hrana unor păsări. Reclamantul suspectează că unele companii din Marea Britanie importă același preparat, dar contrafăcut. Reclamantul nu cunoaște cine anume importă respectivul preparat și dorește ca Serviciile Vamale (dar și alte autorități pârâte) să pună la dispoziția reclamantului documentele privind importurile de acest preparat pentru a identifica cine sunt importatorii și pentru ca ulterior să poată înainta o acțiune împotriva lor. Instanța a acceptat această măsură, în pofida faptului că pe atunci ea nu era reglementată.

cheltuielile de judecată. Aceasta este o instituție principial nouă pentru Republica Moldova și care ar putea favoriza pozitiv procesele civile.

Subcapitolul 2.4. intitulat Deosebirea instituției asigurării acțiunii civile de alte instituții juridice asemănătoare a realizat o scurtă analiză comparativă între asigurarea acțiunii și alte instituții asemănătoare după conținut sau după denumire printre care Măsurile de asigurare în cadrul procesului penal, Asigurarea probelor, Asigurarea executării documentului executoriu, Suspendarea licenței de emisie sau suspendarea dreptului de a difuza comunicări comerciale audiovizuale pentru o anumită perioadă, Procedura de Suspendare și retragere a actelor permisive ce vizează activitatea de întreprinzător, măsurile ce garantează executarea obligațiilor civile. clauzele asiguratorii utilizate în contracte *și* contractul de asigurare. În acesta compartiment am relevat criteriile care disting asigurarea acțiunii civile de celelalte instituții menționate.

Capitolul III Procedura asigurării acțiunii civile

Procedura de asigurare a acțiunii civile și aplicarea măsurilor de asigurare sunt parte integrantă a procesului civil și, deci, se va realiza în baza acelorași principii generale caracteristice procedurii civile, cu excepțiile ce se consideră a fi determinante instituției în cauză. Astfel, în limitele stipulate la art. 174-182 CPC se vor aplica principiile stabilite de legiuitor la art.5, 9, 16 CPC și cele din Capitolul II al CPC. Este notabil că o aplicare redusă o are principiul contradictorialității, în condițiile în care acțiunea se asigură, de regulă, *ex parte*. În mod detailat, procedura de asigurare a acțiunii civile este reglementată la sediul instituției menționate mai sus – art. 174-182 CPC. În acest capitol sunt analizate normele legale ce reglementează această procedură, poziția CSJ în actele sale cu caracter explicativ și de recomandare, practica judiciară, precum și opiniile doctrinarilor referitor la subiectul analizat.

În subcapitolul 3.1. *Solicitarea măsurilor de asigurare a acțiunii* – au fost abordate elementele care urmează a fi întrunite pentru ca o cerere privind asigurarea acțiunii să aibă perspectiva examinării sale în fond. În acest fel, pornind de la prevederile art.174 CPC, a fost analizată măsura în care participanții la procesul civil au dreptul de a înainta solicitări privind asigurarea acțiunii și am remarcat că nu toți participanții pot avea efectiv acest drept. Potrivit argumentării aduse pentru fiecare subiect în parte, dreptul de a depune o cerere privind asigurarea acțiunii se află într-o strânsă legătură cu existența interesului în înaintarea unei asemenea cereri. Lipsa interesului, în opinia noastră, lipsește solicitantul de dreptul la admiterea cererii. Aceasta nu înseamnă că cererea nu va fi examinată, ci doar că aceasta va fi respinsă nu pentru motive de fond, ci pentru că a fost depusă de o persoană dezinteresată.

Astfel, în pofida faptului că la art. 174 alin. 1 CPC legiuitorul prevede drept subiecți orice participant la proces, în realitate nu toți participanții vor avea efectiv acest drept. Pentru a înlătura oricare inadvertențe în interpretarea chestiunii cu privire la existența sau nu a dreptului unor subiecți din cei enumerați la art. 174 CPC coroborat cu art. 55 CPC, la asigurarea acțiunii, considerăm că în art. 174 alin. 1 CPC, sintagma ”la proces” trebuie înlocuită cu ”interesați”.

În continuare, am cercetat modul de formulare a solicitării privind asigurarea acțiunii (scris sau verbal), limitele de timp când poate fi depusă cererea și instanța competentă să examineze cererea de asigurare a acțiunii.

Am relevat că legea nu prevede forma cererii privind asigurarea acțiunii și că aceasta, după caz, poate fi înaintată atât în scris cât și verbal, însă am recomandat utilizarea formei scrise pentru a putea realiza un control judiciar eficient. S-a stabilit că depunerea cererii de asigurare a acțiunii poate avea loc, cel mai devreme, concomitent cu ziua depunerii cererii de chemare în judecată – în conținutul cererii de chemare în judecată sau ca act distinct și, cel mai târziu, în pledoarii, în cadrul examinării cauzei la Curtea de Apel. Cu toate acestea, există și anumite categorii de litigii, pentru care legea prevede că cererea de asigurare poate fi înaintată și până la depunerea unei acțiuni, cum ar fi: Legea cu privire la libertatea de exprimare (art. 22 alin. 1 și 6; art. 17 alin. 1), Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe (art. 114 alin. 1 și 6), Codului Administrativ (art. 214 alin.1 și 215 alin.1).

În conținut au fost supuse cercetării în special situații atipice care pot să apară în practica judiciară, cum ar fi posibilitatea asigurării acțiunii în timpul suspendării cauzei sau între momentul pronunțării hotărârii și punerea pe rol a cererii de apel și am pledat că asigurarea acțiunii trebuie să fie posibilă în ambele cazuri. Cât privește competența instanței, acest aspect lasă loc pentru dezbateri mai ales atunci când potrivit legilor speciale cererea poate fi depusă înaintea acțiunii și în perioada dintre pronunțarea hotărârii, dar până la punerea pe rol a apelului.

Dacă în compartimentul anterior am examinat elementele a căror respectare țin de solicitant și sunt anterioare depunerii cererii, atunci în subcapitolul *3.2. Procedura de examinare a cererii de aplicare a măsurilor de asigurare* am continuat cronologic etapele ce trebuie urmate pentru asigurarea acțiunii cu examinarea acelor aspecte care trebuie respectate de către instanța care primește cererea, fiind astfel discutat: termenul în care trebuie examinată cererea; modul de examinare (cu prezentă sau ex-parte); circumstanțele importante pentru soluționarea cererii; sarcina probațiunii; împuternicirile instanței, actul emis și conținutul acestuia. Între altele, am agreat examinarea *ex-parte* a cererilor de asigurare a acțiunii, însă am opinat despre necesitatea de a oferi instanței posibilitatea ca, atunci când consideră de cuviință, să poată aplica cu titlu

provizoriu anumite măsuri de asigurare în lipsa părților, iar ulterior să poată invita în ședință participanții la proces pentru a decide definitiv asupra asigurării acțiunii. Un aspect deosebit de important pentru respectarea drepturilor tuturor celor implicați este identificarea circumstanțelor importante pe care instanța trebuie să le ia în considerație atunci când decide asupra necesității aplicării măsurilor de asigurare, fiind astfel determinat că printre acestea se enumeră cel puțin: dacă neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea unei hotărâri judecătorești; dacă obiectul material al măsurilor de asigurare dispuse aparține părții asupra căreia se aplică măsura de asigurare sau, după caz, că este obiect material al cauzei. Însă, legile speciale pot să prevadă și diverse alte circumstanțe necesare a fi luate în considerație. În continuare, pentru aprecierea imposibilității de executare cererea privind aplicarea măsurilor de asigurare urmează să fie examinată prin prisma unor criterii suficiente. Plenul CSJ, în pct. 32 din Hotărârea explicativă a plenului Curții Supreme de Justiție nr. 32 din 24.10.2003, a propus de a fi luate în calcul următoarele criterii: raționalitatea și temeinicia cerințelor solicitantului despre aplicarea măsurilor de asigurare; probabilitatea cauzării unui prejudiciu solicitantului în cazul neaplicării măsurilor asiguratorii; dacă există periculum in mora (pericol de dispariție, degradare, înstrăinare, risipire a bunului sau proastă administrare); asigurarea unui echilibru între interesele pârților cointeresate; preîntâmpinarea atingerii intereselor publice sau a intereselor unor terți în cazul aplicării măsurilor de asigurare; în ce măsură modalitatea de asigurare a acțiunii solicitate este în corelație cu obiectul acțiunii înaintate și dacă aceasta va asigura realizarea de facto a scopului măsurilor de asigurare. Examinarea acestora a permis să constatăm că ele, în mare parte, corespund expresiei ”balanța de inconveniențe” folosită în argumentarea soluțiilor sale de magistrații englezi.

Subcapitolul 3.3. *Executarea măsurii de asigurare a acțiunii civile* –cuprinde cercetarea aspectelor relevante referitoare la intentarea, desfășurarea și finalizarea procedurii de executare silită a măsurilor de asigurare a acțiunii, or, pe de o parte, executarea silită este parte integrantă a procesului civil, iar, pe de altă parte, aplicarea unor măsuri de asigurare care nu au fost de facto executate creează un pericol real ca acestea să nu producă efectele așteptate.

Încheierea de asigurare a acțiunii se execută imediat, în ordinea stabilită pentru executarea actelor judecătorești. Executarea încheierilor privind asigurarea acțiunii se subordonează pe deplin principiului disponibilității, care este un principiu caracteristic procesului civil și respectiv, va debuta doar datorită voinței creditorului exprimată în modul prevăzut de lege, adică prin depunerea unei cereri către executorul judecătoresc.

Specific procedurii de executare a măsurilor de asigurare este faptul că, în virtutea executării imediate a acestora, executorul judecătoresc va îndeplini imediat toate acțiunile posibile,

fără a aștepta executarea benevolă din partea debitorului, așa cum este expres prevăzut în art. 27 alin. 4^1 Cod de Executare. Întru executarea asigurării acțiunii, executorul judecătoresc va realiza acele acțiuni prevăzute de Codul de Executare care se vor potrivi mai bine pentru executarea cât mai rapidă a documentului executoriu.

Măsurile de asigurare a acțiunii aduse la îndeplinire de executorul judecătoresc își păstrează efectul până la executarea hotărârii judecătorești asigurate sau până la anularea încheierii în al cărei temei acestea au fost aplicate. În ultimul caz, executorul judecătoresc va dispune anularea măsurilor. Astfel, este esențial că măsurile de asigurare vor fi puse în executarea silită de către executorul judecătoresc și tot acesta le va ridica dacă a fost anulat actul prin care s-au aplicat.

Ultimul compartiment al acestui capitol – 3.4. a fost dedicat examinării particularităților asigurării acțiunii în anumite categorii specifice de cauze cum ar fi: în procedura de declarare a insolvabilității, în cadrul arbitrajului, în cauzele care vizează libertatea de exprimare, în litigii privind apărarea proprietății intelectuale și în litigii de contencios administrativ. În cadrul acestui subcapitol au fost puse studiate aspectele derogatorii de la procedura generală explicată în primele paragrafe ale capitolului.

Cercetarea efectuată în cadrul Capitolului III a fost una deosebit de rezultativă în identificarea carențelor de reglementare și formularea de propuneri de *lege ferenda*.

Capitolul IV - Mijloace de apărare a părții afectate de măsurile de asigurare este structurat în trei subcapitole care conțin cercetarea legislativă, doctrinară și a practicii judiciare în vederea examinării mijloacelor de apărare pe care le au atât participanții la proces afectați de aplicarea sau neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii, cât și terții afectați prin aplicarea măsurilor de asigurare asupra bunurilor ce le aparțin într-un proces în care nu sunt parte.

Subcapitolul 4.1. Substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii a fost dedicat mecanismului instituit prin art.179 CPC. Pe parcursul examinării cauzei anumite circumstanțe se pot schimba, ceea ce va determina ca măsurile de asigurare a acțiunii dispuse inițial să fie inoperante (de ex., s-a aplicat sechestru asupra mijloacelor bănești din conturile bancare, dar pârâtul nu are conturi bancare), nepotrivite scopului (s-a aplicat sechestru asupra unui bun, când de facto litigiul privește alt bun) sau necorespunzătoare cu art. 176 CPC (s-a aplicat sechestru asupra unui imobil, dar ulterior s-a stabilit că există conturi bancare cu suficiente mijloace bănești). Concomitent, necesitatea aplicării măsurilor de asigurare nu a dispărut. Anume în aceste situații poate fi utilizată instituția reglementată de art.179 CPC.

Am opinat ca sintagma ”*substituirea unei forme de asigurare a acțiunii printr-o altă formă*” să fie interpretată *lato sensu* și să includă nu doar substituirea formelor de asigurare (măsurilor de asigurare), ci și obiectul material afectat de măsura de asigurare anterior dispusă.

În urma cercetării acestui instrument am ajuns la concluzia că substituirea măsurii de asigurare are un dublu efect: 1. Anularea unei măsuri de asigurare; 2. Instituirea unei noi măsuri de asigurare. În acest context, am găsit neclară deosebirea încheierii privind substituirea măsurii de asigurare de încheierea prin care se anulează măsura ineficientă și se dispune fie o nouă măsură, fie cu alt obiect. Executarea ultimei încheieri se va realiza, potrivit regulilor discutate mai sus, și anume: măsurile instituite se execută imediat, iar anularea măsurilor – doar după ce actul judecătoresc respectiv devine definitiv. Un asemenea mecanism este, în opinia noastră, mai rațional deoarece contestarea încheierii privind substituirea măsurii de asigurare suspendă executarea ei. În legătură cu constatările menționate am propus excluderea art.179 CPC.

Subcapitol – 4.2. *Încetarea efectelor măsurilor de asigurare a acțiunii*.

Având în vedere caracterul temporar al măsurilor de asigurare, devine o chestiune absolut certă că acestea urmează să își înceteze efectele. Mai mult ca atât, fără a prejudicia scopul pentru care au fost aplicate, este preferabil ca acestea să înceteze cât mai curând posibil, pentru ca, pe de o parte să nu provoace ingerințe inutile în drepturile părții afectate prin aceste măsuri, iar, pe de altă parte, să reducă la minim starea de incertitudine creată prin inexistența unei hotărâri asupra fondului cauzei. De regulă, măsurile de asigurare a acțiunii produc efecte până la pronunțarea unei hotărâri definitive asupra fondului cauzei în situația respingerii acțiunii, sau, până la executarea hotărârii, în cazul admiterii acțiunii. Există însă și situații când măsurile de asigurare încetează până la realizarea condițiilor sus expuse. Aceste situații sunt:[43]: a) anularea măsurilor de asigurare de către instanța care le-a pronunțat; b) anularea măsurilor de asigurare în legătură cu casarea încheierii prin care au fost aplicate prin exercitarea căilor de atac; c) ridicarea sechestrului în privința bunurilor unei terțe persoane care nu este parte la proces.

Astfel, acest subcapitol este structurat în 3 secțiuni: 4.2.1. Anularea măsurilor de asigurare a acțiunii civile, 4.2.2. Contestarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile și 4.2.3. Ridicarea sechestrului.

În cadrul cercetării am stabilit că anularea măsurilor de asigurare operează doar la cerere și am argumentat necesitatea schimbării acestui aspect. În opinia noastră, instanța trebuie să aibă dreptul de a ridica măsurile aplicate, în tot sau în parte, din oficiu. În susținerea acestei opinii vine,

[43] BOTNARI, Veaceslav. Contestarea, anularea și substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale*), 2021, nr. 11, pp. 130-135. ISSN 1814-3199, pag.131

în primul rând, faptul că măsurile anterioare, chiar dacă au fost cerute de un anumit participant, au fost dispuse de instanță. Această instanță avea obligația de a se asigura că instituirea măsurii, măsura concretă și întinderea este legală și întemeiată. Astfel, ingerința în drepturile și libertățile unui participant sau terț s-a realizat prin actul de dispoziție a instanței. Aceasta nu trebuie să aibă un rol pasiv, ci unul diriguitor, adică să reacționeze atunci când aceasta o cere situația. Respectiv, atunci când măsurile de asigurare au fost aplicate eronat (deoarece instanța nu a cunoscut anumite circumstanțe sau datorită faptului că nu a fost suficient de diligentă) sau când circumstanțele importante pentru aplicarea anterioară a măsurilor de asigurare s-au schimbat, instanța trebuie să aibă posibilitatea de a anula în tot sau în parte măsurile anterior dispuse. Această opinie este susținută și de autorul autohton Alexandru Prisac[44].

Legea stabilește că anularea măsurilor de asigurare are loc întotdeauna în ședință. Totuși, după o interpretare istorică, am constatat că sensul acestei reglementări nu a fost unul *ad literam*, ci de a exclude examinarea ex-parte a unei cereri privind anularea măsurilor de asigurare. În prezent, avem o serie de cauze care se examinează, de regulă, fără ședință de judecată, cum ar fi: cauzele în procedura cu valoare redusă atât în fond, cât și în apel, precum și cauzele în ordine de recurs. Pentru aceste situații, când procesul se desfășoară fără ședință publică, nu pare logică invitarea participanților în ședință doar pentru a decide asupra anulării măsurilor de asigurare. Astfel, într-o interpretare care să corespundă realităților curente, ar trebui să admitem că problema anulării măsurilor de asigurare a acțiunii ar putea fi soluționată și în procedură scrisă, atunci când cauza în fond se soluționează în scris, dar cu respectarea rigorilor de înștiințare a celorlalți participanți cu oferirea posibilității de a depune în scris poziția referitor la aspectul discutat.

Tot în cadrul secțiunii 4.2.1. au fost supuse examinării și temeiurile pentru care măsurile de asigurare a acțiunii pot fi anulate.

Dat fiind prezența factorului uman, dar și al intereselor contradictorii în cauzele judiciare, se poate întâmpla ca instanța de judecată, fie datorită lipsei de diligență, fie din cauza că a fost dusă în eroare de solicitant, aplică, contrar normelor legale, anumite măsuri de asigurare. În acest caz, participantul interesat, de regulă persoana în privința căreia a fost aplicată măsura de asigurare, este în drept să o conteste cu recurs. În secțiunea următoare a fost examinată modalitatea de contestare a încheierilor cu privire la asigurarea acțiunii. Plenul CSJ sugerează că sunt contestabile cu recurs următoarele categorii de încheieri: de admitere a cererii de asigurare a acțiunii; de respingere a cererii de asigurare a acțiunii; de anulare a măsurilor de asigurare a acțiunii; de

[44] PRISAC Alexandru, *Drept Procesual Civil - Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2013. ISBN 978-973-664-653-9, pag. 309.

substituire a unei forme de asigurare a acțiunii cu alta. În conținutul secțiunii am susținut că toate încheierile care se expun asupra unor chestiuni aferente instituției de asigurare a acțiunii trebuie să fie pasibile de contestare cu recurs separat.

Secțiunea 4.3. *Ridicarea sechestrului* a relevat aspectele importante ale mecanismului pe care îl are terțul care nu este participant în cauza civilă, unde în privința bunului său a fost aplicat sechestru. Aceștia au la îndemână un mijloc distinct de apărare, reglementat în art. 164 Codul de executare, dar care cu regret se referă doar la sechestru, însă nu și la alte măsuri de asigurare, care, la fel, ar putea crea grave ingerințe în drepturile persoanei (de ex. interdicția de înstrăinare). Acest instrument presupune intentarea unei cauze distincte decât cea în care s-a aplicat sechestrul. În teză ne-am expus referitor la faptul că pare injustă obligarea terțului afectat pe nedrept de o măsură de asigurare, să depună o acțiune separată, care trebuie să parcurgă toate etapele procesului civil. În opinia noastră, ar fi oportun să permitem terțului adresarea directă a unei cereri către instanța care a dispus măsura de asigurare. Chiar dacă terțul nu este participant la proces, acesta nici nu pretinde că ar trebui să fie, ci doar faptul că este afectat de anumite acțiuni procesuale și nu de fondul cauzei. Respectiv, instanța ar putea examina cererea terțului afectat în același proces în care a dispus măsura de asigurare.

Subcapitolul 4.3.*Repararea prejudiciului* cauzat prin asigurarea acțiunii civile conține cercetarea asupra unui instrument care, în opinia autorului, este foarte sub apreciat și neutilizat. După cum am menționat, aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii creează un anumit disconfort, iar uneori chiar și grave limitări în exercitarea drepturilor pârâtului. Nu este exclusă situația folosirii cu rea-credință a dreptului de a solicita asigurarea acțiunii cu scopul de a crea prejudicii pârâtului. Asemenea situații pot fi diverse – de la concurența comercială neloială și atacuri raider până la banale litigii de familie, în care foștii soți doresc, mai curând, ca celălalt să nu obțină nimic, decât, el însuși, să obțină ce i se cuvine. Pentru asemenea cazuri din partea unor reclamanți de rea-credință, legea, la art. 182 CPC, permite, în mod expres, pârâtului să solicite repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii. În conținutul acestui compartiment au fost examinate condițiile prevăzute de lege pentru a promova cu succes o acțiune privind repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii civile: Să existe o hotărâre irevocabilă de respingere a acțiunii reclamantului, Să fi existat măsuri de asigurare a acțiunii, dispuse la cererea reclamantului, Să existe prejudiciu cauzat pârâtului prin aplicarea măsurilor de asigurare a acțiuni. Esențială este și stabilirea faptului că, nu este o condiție vinovăția celui care a cerut aplicarea măsurilor de asigurare (de regulă reclamantul). Am relevat, în cadrul acestui subcapitol, că, în prezent, la interpretarea ad literam legea oferă dreptul de a înainta asemenea acțiuni doar pârâtului referitor la măsurile cerute

de reclamant. Totuși, așa cum am au arătat cercetările de mai sus, măsurile de asigurare nu întotdeauna sunt cerute de reclamant și nu întotdeauna sunt aplicate împotriva pârâtului. Astfel, în opinia noastră, ar fi corect să se opereze cu noțiunile de ”solicitantul măsurii de asigurare” și ”persoana în privința căreia s-au aplicat măsurile de asigurare”.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Instituția asigurării acțiunii civile este esențială în desfășurarea actului de justiție și contribuie la realizarea efectivă a drepturilor persoanei. Practica judiciară demonstrează că asigurarea acțiunii civile este un instrument activ, utilizat în procesul civil. Popularitatea acestui instrument este justificată de eficiența lui, simplitatea utilizării, lipsa unor cheltuieli imediate pentru solicitant etc. Considerăm că aceste caracteristici sunt prielnice pentru ca instituția în cauză să cunoască și în continuare o aplicare deosebit de frecventă.

Aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii însă, afectează drepturile unor participanți la proces, iar uneori chiar și a terților, astfel încât aplicarea acestora trebuie să fie realizată cu prudență și doar în baza necesității argumentate și probate, pentru instituirea lor.

În cadrul tezei, instituția asigurării acțiunii a fost supusă examinării minuțioase prin prisma abordărilor doctrinare și reglementărilor normative, fiind însoțită și de studierea sub aspect de drept comparat care au permis obținerea unor rezultate care să soluționeze problema științifică.

1. Au fost identificate și descrise caracterele juridice ale măsurilor de asigurare a acțiunii civile care erau recunoscute pe plan național (sunt urgente, au caracter temporar, au drept scop asigurarea executării efective a unei hotărâri judecătorești și este în concordanță cu obiectul acțiunii). Totodată, autorul a propus și argumentat necesitatea acceptării și altor caractere juridice (sunt obligatorii și executorii; sunt aplicate în exclusivitate de către instanța de judecată; sunt măsuri excepționale; sunt accesorii în raport cu acțiunea principală) care descriu natura juridică a instituției cercetate.

2. Cumulul examinărilor conceptuale și identificarea caracterelor juridice al măsurilor de asigurare au permis autorului să dezvolte și să propună o definiție complexă a asigurării acțiunii, care, în opinia noastră, redă mai deplin esența instituției cercetate. Astfel asigurarea acțiunii civile s-a definit ca fiind *instituția de drept procesual civil care constă dintr-o serie de măsuri silite temporare și urgente, ce pot fi aplicate de instanță, la cererea persoanei interesate, cu scopul de a asigura executarea efectivă a unei hotărâri judecătorești definitive.* (Capitolul 1, paragraful 1.1.)

3. Simbioza cercetărilor doctrinare și a jurisprudenței au permis compilarea unui număr considerabil de măsuri de asigurare a acțiunii care au fost examinate prin prisma reglementărilor, studiilor teoretice (atunci când acestea existau) și a aplicării în practica națională sau internațională. Cercetarea efectuată a permis autorului să definească fiecare dintre măsurile de asigurare identificate și să determine sensul autentic al acestora, realizând o analiză complexă a conținutului măsurilor de asigurare abordate. Aceste rezultate contribuie pe de o parte la crearea unei baze teoretice pentru studierea măsurilor de asigurare, iar pe de altă parte fundamentează

teoretic aplicarea unor măsuri asiguratorii care deși sunt prevăzute de lege, însă nu sunt definite sau nu sunt prevăzute de loc în lege, dar au găsit aplicare practică.

4. Studiul științific a acordat o atenție minuțioasă cercetării etapelor și aspectelor din procedura de aplicare a măsurilor de asigurare a acțiunii, fiind determinate, structurate și examinate toate etapele procedurale și elementele relevante ale acestor etape, printre care: subiecții care au dreptul de a depune o asemenea cerere, condițiile de formă și conținut ale solicitării privind asigurarea acțiunii, limitele de timp când poate fi adresată o cerere privind asigurarea acțiunii civile, instanța competentă să examineze cererile de asigurare a acțiunii, termenul în care trebuie examinată cererea, circumstanțele importante pentru soluționarea cererii, modul de executare a măsurilor de asigurare etc. Aceasta a rezultat în dezvoltarea unei structuri coerente de etape și elemente, descrise și explicate, astfel încât pot servi ca suport teoretic și ca îndrumar practic.

5. Au fost identificate și descrise mijloacele procedurale de apărare a persoanelor afectate prin aplicarea măsurilor de asigurare, fiind examinate instrumente precum: substituirea măsurilor de asigurare, anularea măsurilor de asigurare, contestarea acestora, ridicarea sechestrului de pe bunurile terțului, precum și repararea prejudiciului cauzat prin asigurarea acțiunii. Cercetarea acestor elemente a permis autorului să dezvolte un model restructurat de reglementare care să optimizeze și eficientizeze utilizarea practică a mijloacelor de apărare a persoanelor afectate de măsurile de asigurare a acțiunii civile. Investigațiile la acest subiect, precum și rezultatul obținut se regăsesc în capitolul 4 al tezei, fiind anterior abordate și în publicația autorului în Revista Studia Universitatis Moldaviae.

Rezultatele obținute demonstrează atingerea obiectivelor stabilite și au contribuit la soluționarea problemei științifice importante prin *elaborarea cadrului conceptual* pentru definirea și descrierea asigurării acțiunii și ale măsurilor de asigurare a acțiunii aplicabile în procesul civil precum și a tuturor elementelor procedurale în utilizarea acestui instrument, *fapt care va contribui la dezvoltarea* cunoștințelor teoretice *și la orientarea practicienilor* în utilizarea acestei instituții juridice.

La expunerea concluziilor intermediare au fost formulate diverse propuneri de ajustare, de înlăturare a omisiunilor legislative sau de completare a legii cu instrumente principial noi care să determine aplicarea corectă și să eficientizeze utilizarea acestui instrument. Printre acestea menționăm, cu titlu exemplificativ: Aplicarea provizorie a măsurilor de asigurare și Garantarea cheltuielilor de judecată. Recomandările autorului privind intervențiile legislative au fost numeroase, astfel încât ele au fost compilate și simulată integrarea în conținutul reglementărilor actuale, fiind reflectate în volumul lor integral în Anexa nr.1 la teză.

Din practica judiciară rezultă, însă, că asigurarea acțiunii, nu rareori, este întrebuințată contrar destinației sale. Uneori, participanții la proces încearcă să folosească această instituție pentru a crea prejudicii și inconveniențe oponenților săi, iar, instanțele nu întotdeauna reacționează prompt la aceste acțiuni. Dezvoltarea instituției asigurării acțiunii civile trebuie însoțită de perfecționarea cadrului legal, dar și de promovarea interpretării corecte a normelor aplicabile. S-a constatat că cea mai vulnerabilă, sub aspect de aplicare raportat la reglementări, este măsura de asigurare sub formă de sechestru. În prezentul studiu am propus o definiție a sechestrului în calitate de măsură de asigurare, care reiese din legislația existentă. La fel, am propus unele ajustări ale normelor de procedură care să pună în evidență unul dintre elementele esențiale ale acestei măsuri și care va duce, în opina noastră, la reducerea cazurilor de aplicare inoportună a sechestrului.

Pe parcursul lucrării a fost explicat faptul că examinarea *ex parte* a asigurării acțiunii, deși prezintă efecte pozitive, nu neapărat rezultă în soluționarea corectă a acesteia. Astfel, am elaborat un mecanism nou prin care judecătorul să poată decide aplicarea *ex parte* provizorie a unor măsuri, ca mai apoi să ofere părților posibilitatea dezbaterii în contradictoriu a cererii de asigurare. Este posibil ca în cadrul unor asemenea dezbateri să fie propusă, de partea vizată, o anumită garanție sau aplicarea interdicției pe un anumit bun concret, care, pe de o parte, să satisfacă interesele solicitantului, iar, pe de altă parte, să nu afecteze grav activitatea celeilalte părți. Asemenea practici sunt obișnuite în alte state. În dreptul englez și SUA, examinarea ex-parte este excepția, dar nu regula. În acest context, considerăm că în Republica Moldova, chiar dacă nu schimbăm regula, putem, cel puțin, să oferim o alternativă care să fie folosită de instanță atunci când situația o cere.

În urma tuturor abordărilor și constatărilor efectuate pe parcursul tezei, au fost propuse mai multe recomandări de intervenții cu titlu de *lege ferenda* printre care:

1. A expune art.174 alin.1 a doua propoziție în redacție nouă cu următorul conținut:

”Asigurarea se admite în orice fază a procesului până la etapa în care hotărârea judecătorească devine definitivă, în cazul în care prima facie acțiunea pare întemeiată, iar neaplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii ar face imposibilă executarea hotărârii judecătorești”.

2. A completa art. 175 alin.1 lit.a) după cuvântul ”bunurile” cu sintagma ”aflate în litigiu”.

3. A înlocui în titlul și conținutul art. 176 cuvântul ”*sechestrului*” cu sintagma” ”*măsurilor de asigurare a acțiunii*” la forma gramaticală corespunzătoare după caz.

4. A completa art. 176 cu un alineat nou cu următorul conținut:

”*Ordinea prevăzută la alin.1 nu se aplică dacă acțiunea vizează un bun individual determinat*.”

5. A introduce un articol nou cu următorul conținut:

”Articolul 177[1] *Aplicarea provizorie a măsurilor de asigurare*

(1) În dependență de circumstanțele cauzei, instanța, printr-o încheiere motivată, poate aplica măsuri de asigurare în condițiile prezentului capitol sau prin coroborare cu legile speciale aplicabile, pentru o perioadă determinată de timp sau până la prima înfățișare a părților, dacă aceasta este preconizată în mai puțin decât 30 de zile de la emiterea încheierii conform prezentului alineat. Încheierea emisă, potrivit prezentului alineat, se execută în condițiile art.178.

(2) În situația de la alin.1 instanța va acorda pârâtului un termen rezonabil pentru prezentarea poziției sale cu privire la chestiunea asigurării acțiunii, care nu va fi mai mare decât cel prevăzut la alin.1.

(3) La prima înfățișare a părților sau într-o ședință specială, fixată în interiorul termenului prevăzut la alin.1, anume pentru examinarea acestei chestiuni, instanța și părțile vor putea pune în discuție în contradictoriu, chestiunea asigurării acțiunii precum și aplicarea art.176,179 și 182 alin.(1) - (11) din prezentul cod.

(4) Cu ocazia examinării chestiunilor din prezentul articol, instanța poate dispune citarea părților chiar și în ședințele care se examinează de regulă în absența părților sau poate dispune examinarea în formă scrisă. Dacă instanța decide de a soluționa chestiunea expusă la alin.2 în formă scrisă, nu este necesară fixarea unei ședințe de judecată.

(5) La cererea întemeiată a persoanei afectate de aplicarea măsurilor de asigurare conform prezentului articol, instanța poate amâna ședința menționată la alin.2. Instanța, printr-o încheiere nemotivată, va extinde termenul pentru care au fost aplicate măsurile de asigurare până la următoarea ședință sau până la o altă dată indicată de instanță.

(6) Neprezentarea persoanei afectate de măsurile de asigurare sau a poziției acesteia cu privire la asigurarea acțiunii nu împiedică examinarea cererii de asigurare a acțiunii.

(7) După examinarea cererii de asigurare a acțiunii în contradictoriu, instanța va decide definitiv asupra asigurării acțiunii și concomitent va anula măsurile de asigurare provizorii.”

6. Se abrogă art. 179.

7. A completa art. 180 cu două alineate noi cu următorul conținut:

”(6) În cazul asigurării acțiunii prin care se cere plata unei sume, pârâtul este în drept ca, în locul măsurilor de asigurare luate, să depună pe contul de depozit al instanței suma cerută de

reclamant. În alte categorii de cauze, instanța poate anula măsurile de asigurare în legătură cu depunerea cauțiunii, doar dacă consideră just astfel.

(7) Atunci când o persoană nu este participant la proces, dar în privința sa sau a bunurilor sale au fost aplicate măsuri de asigurare a acțiunii, ea poate depune o cerere către instanța care a dispus măsurile de asigurare a acțiunii sau care are cauza în procedură pentru a fi anulate măsurile dispuse în privința sa. Această cerere se soluționează cu prioritate în modul în care se examinează fondul cauzei. Dacă cererea terțului afectat este respinsă, acesta este în drept să înainteze o acțiune de ridicare a măsurilor de asigurare în procedură contencioasă."

8. A expune art.181 în redacție nouă cu următorul conținut:

"(1) Toate încheierile emise conform normelor prezentului capitol pot fi atacate cu recurs, cu excepțiile stabilite de prezentul Cod.

(2) Dispoziția privind anularea măsurilor de asigurare, emisă conform art.180 alin.2[1] CPC și 390 alin.3[1] CPC, se contestă odată cu fondul cauzei, iar dacă persoana interesată nu contestă fondul cauzei atunci va depune recurs separat în ordine generală.

(3) Recursul împotriva dispozițiilor prin care se dispun măsuri de asigurare nu suspendă executarea acestor dispoziții, iar Recursul împotriva dispozițiilor prin care se anulează măsuri de asigurare suspendă executarea acestora."

9. A introduce un articol nou cu următorul conținut:

" ***Articolul 182[1]***. *Garanții pentru cheltuielile de judecată*

(1) Pârâtul și orice participant care s-a alăturat acestuia în proces poate cere reclamantului, în condițiile art.174-176 și/sau 182 alin.(1) - (11) din prezentul cod, instituirea unor măsuri de asigurare asupra reclamantului cu privire la cheltuielile de judecată ce vor fi suportate în proces, dacă există riscul că reclamantul nu va putea compensa în termeni rezonabili cheltuielile de judecată ce vor fi adjudecate în cazul în care acțiunea va fi respinsă. În scopul prezentului alineat pot fi luate în considerație cheltuielile totale efectuate sau prognozate de toți solicitanții.

(2) Cererea adresată în condițiile alin.1 se examinează în contradictoriu, iar instanța decide asupra acesteia la intima convingere reieșind din argumentele și probele participanților la proces, apreciind prima facie rezonabilitatea cheltuielilor invocate, precum și circumstanțele specifice ale cauzei.

(3) Instanța admite cererea menționată la alin.1 printr-o încheiere motivată care poate fi contestată separat cu recurs și dispune aplicarea față de reclamant a unei sau mai multor măsuri de asigurare a acțiunii cu indicarea limitelor aplicării lor, dar nu mai mult decât valoarea indicată de solicitant. Se aplică mutatis mundis prevederile art.174-176,178,179,180,182 alin.2 și 3 din prezentul cod."

BIBLIOGRAFIE

1. BÎCU, Adelina. *Drept Procesual Civil. Partea generală*: Curs universitar. Chişinău: [s. n.], 2013. ISBN 978-9975-56-094-8.
2. BÎCU, Adelina. Măsurile de asigurare în procesul civil englez. *30 Years of Economic Reforms in the Republic of Moldova: Economic Progress via Innovation and Competitiveness* [online]: Intern. Scientific Conf., September 24th-25th 2021. Chişinău, 2022, vol. 2, pp. 273-279. ISBN 978-9975-155-64-9 [citat 11.03.2023]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/156401
3. BOROI, Gabriel, STANCU, Mirela. *Drept Procesual Civil.* Ed. a 5-a. Iaşi: Hamangiu, 2020. ISBN 978-606-27-1428-4.
4. **BOTNARI, Veaceslav. Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora. *Studia Universitatis Moldaviae.* 2015, nr. 8 (88), pp. 81-89. ISSN 1814-3199.**
5. **BOTNARI, Veaceslav. Sechestrul – reglementare insuficientă sau aplicare incorectă în practica judiciară procesual civilă. În: *Integrare prin cercetare si inovare. Ştiinţe juridice şi economice*, 10-11 noiembrie 2021. Chișinău: USM, 2021, pp. 356-358. ISBN 978-9975-158-56-5.**
6. **BOTNARI, Veaceslav. Contestarea, anularea și substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile. *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*. 2021, nr. 11, pp. 130-135. ISSN 1814-3199.**
7. BOROI, Gabriel, RĂDUCAN, Gabriela. *Codul de procedură civilă (Adnotat).* Bucureşti: AllBeck, 2000. ISBN 973-9435-90-4.
8. CIOBANU, Viorel Mihai. *Tratat teoretic şi practic de procedură civilă.* Bucureşti: Naţional, 1997, vol. 2, pp. 60-61. ISBN 973-97574-1-3.
9. CIUTACU, Florin. *Codul de procedură civilă Român: adnotat*. Bucureşti: Sigma, 2001. ISBN 973-649-031-9.
10. CRIȘU, Constantin. *Ghidul Juristului.* Ed. a 4-a. Bucureşti: Juris Argessis, 2001. ISBN 973-99578-9-7.
11. DORFMAN, Ina. *Drept procesual civil*: (note de curs). Chișinău: [s. n.], 2003. ISBN 9975-9511-5-5.
12. DRAGOMIR, Eduard, PALIȚĂ, Roxana. *Drept procesual civil: sinteze pentru pregătirea examenului de admitere și definitivare în profesia de avocat*. Bucureşti: Nomina Lex, 2009. ISBN 978-973-88153-7-7.

13. *Drept Procesual Civil. Partea Generală:* manual. Coord. Elena BELEI. Chișinău: [s. n.], 2016. ISBN 978-9975-4072-9-8.
14. FILINCOVA, Svetlana, BELEI, Elena. Asigurarea acţiunii. În: POALELUNGI, M., et al. *Manualul judecătorului pentru cauzele civile*. Chişinău: [s. n.], 2013, pp. 164-174. ISBN 978-9975-53-197-9.
15. HOMOTESCU, Gabriel. *Litigii Patrimoniale: soluționarea pe calea arbitrajului.* Bucureşti: Lumina Lex, 2000. ISBN 973-588-128-4.
16. MACINSKAIA, Vera, NOVAC, Svetlana. Asigurarea acţiunii. În: ŞTERBEŢ, V., et al. *Manualul judecătorului la examinarea pricinilor civile.* Chişinău: Cartier juridic, 2006, pp. 140-149. ISBN 978-9975-79-412-1.
17. JAKOTA, Mihai Vasile. *Dreptul Roman.* Vol. 1. Iași: Editura Fundației Chemarea, 1993.
18. LEŞ, Ioan. *Tratat de drept procesual civil.* Ed. a 2-a. Bucureşti: AllBeck, 2002. ISBN-973-655-233-0.
19. LEŞ, Ioan. *Principii şi instituţii de drept procesual civil.* Vol. 1. Bucureşti: Lumina Lex, 1998. ISBN 973-588-073-3.
20. LEŞ, Ioan, et al. *Tratat de drept procesual civil.* Vol. 2. Ed. a 2-a. București: Universul Juridic, 2020. ISBN 978-606-39-0723-4.
21. PISARENCO, Olga. *Drept procesual civil:* (note de curs). Chișinău: Tehnica-Info, 2012. ISBN 978-9975-45-180-2.
22. PÎRVU, Liviu Narcis. *Elemente de procedură civilă și contencios administrativ*. Bucureşti: Lumina Lex, 2003. ISBN 973-588-613-8.
23. PRISAC, Alexandru. *Drept Procesual Civil - Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2013. ISBN 978-973-664-653-9.
24. RĂDUCAN, Gabriela. *Drept Procesual Civil*. Bucureşti: AllBeck, 2005. ISBN 973-665-558-5.
25. *Гражданский процесс*: учебник. Отв. ред. В. В. ЯРКОВ. Москва: Издательство Бек, 2000. ISBN 5-85639-264-7.
26. *Гражданский процесс*: учебник. Под ред. М. К. ТРЕУШНИКОВА. 3-е изд. Москва: Издательский дом «Городец», 2000. ISBN 078-5-906815-71-2.
27. *Гражданское процессуальное право*: учебник. Под ред. М. С. ШАКАРЯН. Москва: Проспект, 2005. ISBN 5-482-0073-7.
28. ОСОКИНА, Галина. *Гражданский процесс. Общая часть.* Москва: Юристь, 2004. ISBN 5-7975-0636-X.

29. Codul Administrativ al Republicii Moldova: nr. 116 din 19.07.2018. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132907&lang=ro
30. Codul Civil al Republicii Moldova: nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112573&lang=ro
31. Codul de Executare al Republicii Moldova: nr. 443 din 24.12.2004. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122067&lang=ro
32. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova: nr. 225 din 30.05.2003. În: *Registrul de stat al actelor juridice* [bază de date online]. [citat 16.05.2023]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110220&lang=ro
33. *Codul de procedură civilă al RSSM*. Chișinău: Cartea Moldovenească., 1983.
34. *Codul de Procedură Civilă al României* [online]. 1865 [citat 15.08.2017]. Disponibil: https://lege5.ro/Gratuit/heztqnju/codul-de-procedura-civila-din-1865-al-romaniei/18
35. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.32 din 24.10.2003 Cu privire la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei ce reglementează asigurarea acţiunii la judecarea cauzelor civile [citat 10.10.2022]. Disponibil: www.csj.md
36. *Norwich Pharmacal Co v Customs and Excise Commissioners [1973] UKHL 6* [online]. (6 June 1973 [citat 10.02.2023]. Disponibil: http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1973/6.html

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice din Registrul Naţional al revistelor de profil:

1. BOTNARI, Nadejda; TIMUŞ, Angela; BOTNARI, Veaceslav. Insolvabilitatea întreprinderii: implicații economice și juridice . In: *Economie şi Sociologie*, 2014, nr. 4, pp. 16-25. ISSN 1857-4130 (categoria B) https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/35908
2. BOTNARI, Veaceslav. Varietățile măsurilor de asigurare a acțiunii civile și efectele acestora. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2015, nr. 8(88), pp. 81-89. ISSN 1814-3199. (la momentul publicării categoria C, în prezent – categoria B) https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/40849
3. BOTNARI, Veaceslav. Contestarea, anularea și substituirea măsurilor de asigurare a acțiunii civile. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Ştiinţe Sociale)*, 2021, nr. 11, pp. 130-135. ISSN 1814-3199. DOI: 10.5281/zenodo.5795792 (categoria B) https://doi.org/10.5281/zenodo.5795792 sau https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/150904

Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări ştiinţifice

- *în lucrările manifestărilor ştiinţifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC*

4. BOTNARI, Veaceslav. Executarea măsurilor de asigurare a acțiuni. In: Procesul Civil și Executarea Silită – Teorie și Practică. Conferință Internațională, 25-27 august 2016, Tîrgu Mureș, România: Universul Juridic, București, 2016, pp. 345-351. ISBN 978-606-673-900-9.

- *în lucrările manifestărilor ştiinţifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor ştiinţifice organizate din Republica Moldova*

5. BOTNARI, Veaceslav. Repararea prejudiciului cauzat pârâtului prin asigurarea acţiunii. In: *Integrare prin cercetare şi inovare.: Ştiinţe juridice şi economice* , 10-11 noiembrie 2015, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Moldova, 2015, R, SJE, pp. 145-147. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/86009
6. BOTNARI, Veaceslav. Asigurarea acțiunii în cauzele de contencios administrativ. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Ştiinţe juridice* , Ed. Vol.1, 28-29 septembrie 2016, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: CEP USM, 2016, 2016, Vol.1, SJ, pp. 209-212. ISBN 978-9975-71-815-8. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/75659
7. BOTNARI, Veaceslav. Asigurarea acțiunii civile în litigii privind proprietatea intelectuală. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Ştiinţe juridice*, 9-10 noiembrie 2017,

Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: CEP USM, 2017, R, SJ, pp. 104-107. ISBN 978-9975-71-924-7. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/122153

8. BOTNARI, Veaceslav. Practici netradiționale ale altor state în asigurarea acțiunii civile. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Ştiinţe juridice*, Ed. 1, 8-9 noiembrie 2018, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: CEP USM, 2018, R, SJ, pp. 322-327. ISBN 978-9975-142-50-2. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/78851
9. BOTNARI, Veaceslav. Suspendarea actului administrativ. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Ştiinţe juridice și economice*, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: CEP USM, 2019, SJE, pp. 107-111. ISBN 978-9975-149-46-4. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/88651
10. BOTNARI, Veaceslav. Temeinicia prima facie a acțiunii – condiție a aplicării măsurilor de asigurare a acțiunii civile. In: *Integrare prin cercetare și inovare.: Ştiinţe juridice și economice*, 7-8 noiembrie 2020, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: CEP USM, 2020, Vol.2, R, SJE, pp. 111-114. ISBN 978-9975-152-52-5. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/114165
11. BOTNARI, Veaceslav. Sechestrul – reglementare insuficientă sau aplicare incorectă în practica judiciară procesual civilă. In: *Integrare prin cercetare si inovare.: Ştiinţe juridice și economice*, 10-11 noiembrie 2021, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2021, SJE, pp. 356-358. ISBN 978-9975-158-56-5. https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/147774

ADNOTARE

Botnari Veaceslav, ”Asigurarea acțiunii civile”, teză de doctor în drept, Specialitatea 553.03 – drept procesual civil, Chișinău, 2024

Structura tezei. Prezenta lucrare însumează 238 de pagini ce includ: adnotare în limbile română, rusă și engleză, lista abrevierilor, introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie ce conține 276 de titluri, 1 anexă. Rezultatele obținute sunt publicate în 3 lucrări științifice și 8 comunicări la conferințe științifice.

Cuvinte-cheie: asigurarea acțiunii civile, măsuri de asigurare, sechestru, interdicție, instanță, proces civil, cauțiune, suspendare.

Scopul general al tezei constă în realizarea unei cercetări complexe a actelor normative aplicabile, studierea opiniilor doctrinare, a practicii judiciare naționale și internaționale în vederea examinării și interpretării exhaustive a modului în care este reglementată instituția asigurării acțiunii civile.

Obiectivele tezei: analiza noțiunilor ”asigurarea acțiunii civile”, ”măsuri de asigurare a acțiunii civile” prin prisma legislației naționale, străine, internaționale, precum și a abordărilor doctrinare pentru elucidarea terminologiei, pentru stabilirea unor criterii clare de delimitare a noțiunilor asemănătoare și pentru clarificarea sensului autentic al noțiunilor din actele normative aplicabile instituției cercetate; determinarea naturii juridice și a caracterelor instituției cercetate; determinarea procedurii ce trebuie realizată de instanță și de participanți în scopul asigurării conforme a acțiunii civile; evaluarea eficacității mijloacelor de apărare a persoanelor afectate de măsurile de asigurare aplicate; identificarea dificultăților existente la aplicarea instituției asigurării acțiunii civile; identificarea unor soluții interpretative sau legislative pentru depășirea deficiențelor; formularea unor viziuni și propuneri privind evoluția instituției asigurării acțiunii civile atât sub aspect de practică judiciară, cât și sub aspect de reglementare.

Noutatea și originalitatea științifică rezultă, în primul rând, din faptul că până în prezent în Republica Moldova nu au fost elaborate studii fundamentale dedicate acestei instituții de drept. De asemenea, este demonstrată și prin analiza complexă a asigurării acțiunii care a permis dezvoltarea definițiilor existente, identificarea unor noi caractere juridice, a dificultăților de interpretare și aplicare practică.

Rezultatele obținute contribuie la soluționarea unor probleme științifice importante care rezultă în stabilirea caracterelor juridice ale instituției asigurării acțiunii, elucidarea conținutului măsurii de asigurarea a acțiunii sub formă de sechestru, propuneri de lege ferenda pentru îmbunătățirea cadrului normativ, precum și pentru introducerea unor concepte noi, dar utile pentru apărarea drepturilor în cadrul proceselor civile.

Semnificația teoretică. Lucrarea elucidează diverse abordări doctrinare privind instituția asigurării acțiunii și elementele acesteia și este demonstrată prin analiza comparativă și istorică a diverselor surse examinate.

Valoarea aplicativă se exprimă prin enunțarea unor viziuni critice asupra modului de interpretare și aplicare practică a anumitor elemente ale instituției cercetate. Procesul de cercetare a permis elaborarea unor argumentări bazate pe doctrină, practică judiciară și analiză proprie pentru a servi avocaților, judecătorilor și altor categorii de juriști la aplicarea instituției asigurării acțiunii civile și uniformizarea practicii.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele cercetării sunt utilizate în procesul didactic și științific din cadrul USM. De asemenea, rezultatele cercetării se exprimă prin transferul cunoștințelor către mediul academic și științific, precum și către practicienii din domeniul dreptului.

АННОТАЦИЯ

Ботнарь Вячеслав, „Обеспечение иска в гражданском судо производстве" диссертация на соискание ученой степени доктора наук. Специальность 553.03 – Гражданское процессуальное право. Кишинев, 2024

Структура диссертации. Данная работа состоит из 238 страниц, включающих: аннотацию на румынском, русском и английском языках, список сокращений, введение, пять глав, общие выводы и рекомендации, библиографию из 276 источников. Полученные результаты опубликованы в 3 научных работах и в 8 докладах на научных конференциях.

Ключевые слова: обеспечение иска, обеспечительные меры, арест, запрет, суд, гражданский процесс, залог, приостановление.

Цель дипломной работы заключается в проведении комплексного исследования применимых нормативных актов, изучении доктринальных мнений, национальной и международной судебной практики с целью исчерпывающего изучения и толкования того, каким образом институт обеспечение гражданского иска регулируется.

Задачи диссертации: анализ понятий «обеспечение гражданского иска», «меры обеспечения гражданского иска» в свете национального, зарубежного, международного законодательства, а также доктринальные подходы к уточнению терминологии, установлению четких критериев разграничения сходных понятий уточнить смысл понятий из нормативных актов, применимых к институту обеспечения иска, определение правовой природы и характеристик исследуемого института; определение порядка действий суда и участников в целях обеспечения иска; оценка эффективности средств защиты лиц, пострадавших от применяемых мер для обеспечения иска; выявление существующих сложностей в применении института обеспечения гражданских исков; определение интерпретационных или законодательных решений для преодоления выявленных сложностей; формулирование видений и предложений по развитию института обеспечения гражданских исков как с точки зрения судебной практики, так и с точки зрения регулирования.

Новизна и научная оригинальность обусловлена, прежде всего, тем, что до сих пор в Республике Молдова не проводились фундаментальные исследования, посвященные этому правовому институту. К тому же посредством комплексного анализа обеспечения иска, удалось развить существующие знания об обеспечения иска и выявить новые юридические признаки, преодолеть трудности толкования и практического применения данного института.

Полученные результаты способствуют решению важных научных проблем, следствием которых является установление правовой характеристики института обеспечения иска, выяснение содержания меры обеспечения иска в виде наложения ареста, предложения по внесению поправок в законодательство для совершенствования нормативной базы, а также для введения новых норм.

Теоретическая значимость. Работа освещает различные доктринальные подходы к институту искового страхования и его элементам и демонстрируется через сравнительный и исторический анализ различных изученных источников.

Прикладная ценность выражается в критических взглядах на толкование и практическое применение элементов исследуемого института. Процесс исследования позволил разработать аргументы, основанные на доктрине, судебной практике и собственном анализе, которые послужат адвокатам, судьям и другим специалистам в области права в применении института страхования гражданского иска и единообразия практики.

Внедрение научных результатов. Полученные выводы могут послужить учебным материалом при подготовке студентов и магистров в юридических вузах. Также достигается за счёт передачи знаний академической и научной среде, а также среди практикующих юристов.

ANNOTATION

Botnari Veaceslav „Interim remedies in civil lawsuit", PhD thesis in law, Specialty 553.03 – Civil Procedural Law. Chisinau, 2024

Structure of the thesis. This work includes 238 of text pages, annotation in Romanian, English and Russian, list of abbreviations, introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 276 titles. The results obtained are published in 3 scientific papers and in 8 communications in scientific forums.

Keywords: interim orders, interim remedies, seizure, prohibition, court, civil procedure, bail, suspension.

The purpose of the thesis is to carry out a complex research of the applicable law, doctrinal opinions, national and international practice in order to establish the true meaning of the different elements of interim remedies and the procedure for granting them.

Main objectives of the research: the examination of the concept of "interim remedies" through the national, foreign, international legislation, as well as doctrinal approaches to clarify concept, to establish clear criteria for delimiting it from other similar concepts; establish the legal nature and characteristics of the researched institution; establish the procedure to be carried out by the court and the participants in order to grant interim remedies; estimation of the effectiveness of the means of defense against interim measures; identification of existing difficulties in applying interim remedies and provide interpretative solutions or recommendations of improvements of the law; development of views and proposals on the evolution of the institution of interim remedies in civil proceedings both in terms of judicial practice and regulation.

The novelty and scientific originality consists primarily in the fact that until now in the Republic of Moldova no fundamental studies dedicated to this legal institution have been carried out. The paper is a complex research of all the elements of the different interim measures as well as of the procedure to be followed by the court and participants.

The obtained results helped to solve important scientific issues in particular – establishment of the legal characteristics of the interim measures, the true meaning of the seizure as an interim measure, recommendations of *lege ferenda* for the improvement of the legal framework as well as for the introduction of new but useful concepts of the defense in civil proceedings.

The theoretical significance resides in the research and analysis of various doctrinal approaches regarding interim remedies and its elements and is demonstrated through the comparative and historical analysis of the various examined sources.

The applicative value is expressed through critical views on the interpretation and practical application of certain elements of the researched institution. The research process has allowed the development of arguments based on doctrine, judicial practice and own analysis that will serve lawyers, judges and other legal professionals in the application of the institution of civil interim remedies and the standardization of judicial practice.

Implementation of scientific results. Research results are used in the teaching and scientific process at Moldova State University. The research results are also expressed through the transfer of knowledge to the academic and scientific community as well as to legal practitioners.

BOTNARI, VEACESLAV

ASIGURAREA ACȚIUNII CIVILE

Specialitatea 553.03 – Drept Procesual Civil

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 21.02.2024	Formatul hârtiei 60x84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj 50 ex.
Coli de tipar: 2,0	Comanda nr. 24/24

Centrul Editorial-Poligrafic al USM
str. Al.Mateevici, 60, Chişinău, MD-2009
e-mail: cep1usm@mail.ru